

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lutego 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku S. G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o wysokość emerytury,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 5 lutego 2013 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w W.
z dnia 5 października 2011 r.,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 października 2011 r., III AUa .../11, Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w W. oddalił apelację wnioskodawczyni S. G. od wyroku Sądu Okręgowego w W. – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 marca 2011 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o wysokość emerytury, którym oddalono jej odwołania od decyzji organu rentowego z dnia 1 marca 2007 r. przeliczającej emeryturę wnioskodawczym w oparciu o art. 194a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.), z dnia 25 kwietnia 2007 r. odmawiającej zaliczenia jako okresu składkowego zatrudnienia od dnia 21 czerwca 1997 r. do dnia 31 sierpnia 1997 r. wobec nie złożenia żadnego dowodu, że w tym okresie pracowała; z dnia 1 marca 2008 r.

wydanej także w oparciu art. 194a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i dokonującej waloryzacji emerytury od dnia 1 marca 2008 r. wskaźnikiem waloryzacji 106,50%; z dnia 1 marca 2009 r. dokonującej waloryzacji emerytury od dnia 1 marca 2009 r. wskaźnikiem waloryzacji wynoszącym 106,10%; z dnia 1 marca 2010 r. dokonującej waloryzacji emerytury od dnia 1 marca 2010 r. wskaźnikiem waloryzacji wynoszącym 104,62%. Sąd Apelacyjny, podzielając ustalenia Sądu pierwszej instancji, wskazał w uzasadnieniu, że wnioskodawczyni nie może nadal otrzymywać dodatku nauczycielskiego przyznanego jej w decyzji z dnia 4 sierpnia 1988 r., bowiem takie do dodatki nie przysługują od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), natomiast waloryzacje jakich dokonywał organ rentowy kolejnymi decyzjami, były dokonane prawidłowo, w oparciu o obowiązujące przepisy.

Powyższy wyrok zaskarżył skargą kasacyjną w całości pełnomocnik wnioskodawczyni, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 88 ust. 1 i 2 i art. 194a ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, polegające na nieprawidłowo wyliczonej waloryzacji przysługującego skarżącej świadczenia emerytalnego, art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, polegającą na wyliczeniu przysługującej skarżącej emerytury z pominięciem nabytego prawa do dodatku z tytułu pracy w szczególnych warunkach, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości jak i uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, na potrzebę „dokonania wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości” (nie przytaczając tych przepisów), stwierdzając nadto, że skarga „jest w sposób oczywisty uzasadniona”. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano natomiast na zagadnienie prawne związane z kwestią konstytucyjnej ochrony praw nabytych, stwierdzając że „w sposób oczywisty zachodzi konieczność dokonania wykładni przepisów prawa związanych ze

zmianami w sposobie rewaloryzacji świadczeń emerytalnych, przysługujących skarżącej, a wynikających z ustawy Karta Nauczyciela (...)", gdyż „ustawodawca w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw, dokonał arbitralnej zmiany przysługującego skarżącej świadczenia, pozbawiając ją nabytych uprzednio uprawnień", nie uzasadniając powoływanej oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052 ze zm.) rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

- 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne,

- 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
- 3) zachodzi nieważność postępowania lub
- 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, poz. 51, z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN, 2002, nr 7, s. 10). Ponadto konieczne jest opisanie tych wątpliwości lub rozbieżności, wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r., II UK 184/03, z dnia 22 czerwca 2004 r., III UK 103/04, czy też z dnia 17 grudnia 2007 r., I PK 233/07). Konieczne jest także, choćby przykładowe, wskazanie orzeczeń, w których ten sam przepis prawa byłyby odmiennie wykładany. Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu

Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS – wkładka z 2003 r., nr 13, poz. 5).

Jeśli natomiast wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazuje na oczywistą zasadność skargi, to w jego uzasadnieniu powinny znaleźć odpowiednie wywody potwierdzające tę okoliczność. Skarga jest bowiem oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurystycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002, nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003, nr 18, poz. 437). Innymi słowy przesłanka ta zachodzi wówczas, gdy naruszenie prawa jest od razu widoczne, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia.

Końcowo trzeba też przypomnieć, że Sąd Najwyższy jest tzw. sądem prawa, a więc rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania (przy czym w orzecznictwie przyjęto, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów, w tym w szczególności art. 233 k.p.c. – tak w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2011 r., I PK 182/10 - LEX nr 852765) lub gdy zarzut taki okaże się niezasadny.

Prezentowane w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne, w istocie sprowadza się do kwestionowania zmian wprowadzonych ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw. Zgodnie z art. 27 ust. 1 tej ustawy, osoby którym w dniu wejścia w życie ustawy przysługiwały emerytury, renty inwalidzkie i renty rodzinne przyznane na podstawie przepisów wymienionych w jej art. 1, a więc i na mocy Karty Nauczyciela, zachowują prawo do tych świadczeń, z zastrzeżeniem

ust. 2 i 3. Natomiast emerytury i renty podlegały rewaloryzacji i obliczeniu ich na nowo. Świadczenie skarżącej zostało według tych zasad zwaloryzowane w decyzji z dnia 5 grudnia 1991 r., w której nie został już uwzględniony dodatek nauczycielski. Ta decyzja jest prawomocna, i późniejsze odwołania w tym zakresie, jak słusznie wskazuje Sąd Apelacyjny, objęte są powagą rzeczy osądzonej, skoro o tożsamości przedmiotu sporu świadczy stan faktyczny i prawny, jaki istniał w chwili zamknięcia rozprawy w poprzednich postępowaniach (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 1998 r., II UKN 105/98, OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 529). Powaga rzeczy osądzonej dotyczy więc tych orzeczeń sądów ubezpieczeń społecznych, których podstawa faktyczna nie może ulec zmianie lub gdy odwołanie od decyzji organu rentowego zostało oddalone po stwierdzeniu niespełnienia prawnych warunków do świadczenia wymaganych przed wydaniem decyzji będącej przedmiotem postępowania sądowego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2005 r., II UK 61/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 371). Natomiast po uchwaleniu obecnie obowiązującej ustawy emerytalnej z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227) - od dnia 1 stycznia 1999 r. w myśl jej art. 180 osobom, którym w dniu wejścia jej w życie przysługiwały emerytury i renty zachowały prawo do tych świadczeń w ustalonej dotychczas wysokości. Ponadto podlegały i podlegają one waloryzacji oraz wszystkim innym podwyżkom wynikającym z tej ustawy. Dokonane kolejne podwyżki świadczenia wnioskodawczyni w decyzji z dnia 1 marca 2007 r., dnia 1 marca 2008 r., z dnia 1 marca 2009 r. oraz z dnia 1 marca 2010 r. były zgodne z obowiązującymi, i przywołanymi przez Sąd Apelacyjny przepisami. W ocenie Sądu Najwyższego, powyższe regulacje ustawowe nie naruszają art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i wyrażonej w nim zasady równości wobec prawa wszystkich obywateli znajdujących się w podobnej sytuacji prawnej, a także praw słusznie nabytych, które *nota bene* w sprawach z ubezpieczenia społecznego nie mają charakteru absolutnego.

Za wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2011 r., I PK 43/11 (niepublikowany), warto też wskazać, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów)

generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi, pomijając nawet, że ta ostatnia okoliczność nie została w skardze uzasadniona. Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w pkt 1 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.